

Projektna konsultantkinja Marina Tomović iz NVO Zero Waste Montenegro o najavljenoj zabrani plastičnih vrećica

Za godinu "potrošimo" više od 300 miliona kesa

U nekim zemljama je izrazito razvijena svijest i kultura nošenja rančeva, cegera i drugih torbi pri kupovini. Plastične ili papirne kese su visoko oporezovane tako da za jednu takvu kesu morate izdvojiti jedan euro ili više. Ekološke takse su jedan od načina podsticaja odgovornog korišćenja plastičnih kesa, a zabrana je još efikasniji način – kazala je sagovornica

Autorka: [Nada Kovačević](#)

Objavljeno: 08.03.2020. 07:50

Izvor: Pobjeda

Do kraja godine planirano je usvajanje novog zakona o upravljanju otpadom koji predviđa zabranu kesa za jednokratnu upotrebu od plastike koje se koriste na prodajnim mestima. Takva ambalaža, kako je predloženo, trebalo bi da bude zabranjena šest mjeseci od dana stupanja na snagu zakona.

Inicijativu za zabranu plastičnih kesa još 2017. godine pokrenula je nevladina organizacija NVO Zero Waste Montenegro. Plastične kese, po svemu sudeći, odlaze u zaborav i crnogorski potrošači će ubuduće iz marketa i sa pijace kupljenu robu nositi kao nekad – u pletenim korpama, platnenim ceđerima ili papirnim vrećicama.

Podaci bazirani na uporednoj analizi MONSTAT-a i EuroStat-a pokazuju da prosječan građanin Crne Gore upotrijebi 730 plastičnih kesa godišnje, koje koriste ne duže od 20 minuta, kazala je projektna konsultantkinja Marina Tomović iz NVO Zero Waste Montenegro.

Prema njenim riječima, poređenja radi stanovnici Austrije u istom periodu potroše po 48 kesa. Kod nas se kese šire okolinom uz pomoć vjetra, a u morima i okeanima su često smrtonosne za životinje koje ih pojedu.

Zabrana

– Prema navedenim podacima, ispada da sveukupno stanovništvo troši između 300 do 450 miliona kesa na godišnjem nivou. To je alarmantan podatak za državu koja je po Ustavu ekološka – naglašava Tomović.

Mnoga domaćinstva imaju punu veliku kesu kesa. Onako da se nađe i opovrgne stav aktivista za zaštitu okoline po kojem se plastične kese koriste jednokratno, najčešće samo 10 minuta, a onda se, zagađujući prirodu, razgrađuju vijekovima, plus što se za njihovu proizvodnju koriste naftni derivati.

Tomović objašnjava da Prijedlog zakona o upravljanju otpadom, koji bi trebalo da bude usvojen do kraja ove godine, predviđa zabranu kesa, vreća i torbi od plastičnih materijala, a sadrži i kaznene odredbe za fizička i pravna lica i preduzetnike koje budu kršili nova pravila.

– Ovaj zakon konkretno predviđa zabranu prodaje jednokratnih plastičnih kesa, a Ministarstvo je najavilo da razmatraju i odredbe zabrane stavljanja u promet drugih jednokratnih plastičnih proizvoda kao što su plastični tanjiri, viljuške, noževi, miješalice, slamčice štapići za uši, i slično – kazala je Tomović.

KAZNE

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je potvrdilo da je za nepoštovanje odredbi zakona predložena novčana kazna od 500 eura do 20.000 eura za pravno lice, od 500 eura do 6.000 eura za preduzetnike, od 30 eura do 2.000 eura za fizičko lice.

– Prema našim podacima, u Crnoj Gori postoji sedam proizvođača i uvoznika plastičnih kesa i plastične ambalaže. Nadamo se da će ih donošenje ovog zakona podstaći da proizvode održive i višekratne proizvode, bili to papirne alternative ili ceđer – kazala je Tomović.

Ona ističe da u državama članicama Evropske unije plastične kese nijesu svugdje zabranjene.

– U nekim zemljama je izrazito razvijena svijest i kultura nošenja rančeva, ceđera i drugih torbi pri kupovini. Plastične ili papirne kese su visoko oporezovane tako da za jednu takvu kesu morate izdvojiti jedan euro ili

više. Ekološke takse su jedan od načina podsticaja odgovornog korišćenja plastičnih kesa, a zabrana je još efikasniji način – kazala je naša sagovornica.

Crna Gora se, kako naglašava, u procesu pristupanja Evropskoj uniji obavezala na usklađivanje zakonodavstva sa evropskim acquisom.

– Zero Waste Montenegro pozdravlja inicijativu Vlade Crne Gore da u novom zakonu uvrsti odredbe koje su u skladu sa evropskom agendom. Početkom prošle godine, Evropska komisija i parlament su usvojili direktivu kojom se zabranjuju određene vrste plastike za jednokratnu upotrebu, uključujući okso-razgradive plastične kese. Ta vrsta kesa, koja se ne može reciklirati, ima ogroman negativan uticaj na prirodu, a nažalost kod nas se neograničeno koristi. Svaka država članica Evropske unije je imala obavezu da smanji godišnju potrošnju kesa na najviše 90 komada po osobi do kraja 2019. godine, a do kraja 2025. to će biti maksimalno 40 kesa po osobi – kazala je Tomović dodajući da nova direktiva predviđa zabranu plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu kao što su plastični tanjiri, čaše, miješalice, slamčice, pa čak i plastični štapići za uši.

– Ukoliko naša Vlada želi vidjeti zatvaranje nedavno otvorenog poglavlja 27 (koje se odnosi na zaštitu životne sredine) mora ozbiljno pristupiti obavezi usklađivanja s evropskim zakonodavstvom. Nadamo se da će se pored donošenja ovog novog zakona jednako ozbiljno pristupiti efikasnoj primjeni njegovih odredbi jer bez kontrolisane implementacije rizikujemo da imamo loše rezultate na terenu. Vrlo je važno sprovesti ovaj zakon putem kontrola i ekonomskih podsticaja od samog početka, kao i osigurati da građanima budu dostupne alternative koje će zamijeniti kese za kupovinu i kese za smeće – kazala je Tomović.

Marina Tomović

UTICAJ

Iako plastične kese predstavljaju 0,4 odsto sveukupno generisanog otpada u Crnoj Gori prema podacima MONSTAT-a, njihov negativan uticaj je dalekosežan.

– Količina plastike koja se razgrađuje na mikro dijelove u okeanima i morima danas se mjeri na milijarde komadića, podaci su međunarodnih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine. To ugrožava čitav svjetski ekosistem i biološku raznolikost, a potencijalno i zdravlje ljudi – tvrdi Tomović.

Kako ističe, jednokratna plastična ambalaža trenutno je najveća opasnost. Namijenjena je korišćenju od svega nekoliko minuta, a zatim ostaje na našoj planeti nekoliko stotina godina.

- Svako parče plastike ikada proizvedeno i dalje se nalazi negdje oko nas u mikro formi. Očekuje nas "plastična" apokalipsa ukoliko već danas ne promijenimo odnos prema upotrebi jednokratne plastične ambalaže. Ako to gledamo iz jedne široke perspektive, prisustvo jednokratne plastike na planeti sa gotovo osam milijardi ljudi sve više raste, i taj problem postaje jedan od najozbiljnijih s kojima se svijet danas suočava. Otud je i na agendi Evropske unije kojoj želimo pristupiti - naglašava Tomović.

OTPAD

Ona smatra da Crna Gora mora krenuti u rješavanje pitanja smanjenja otpada, a mi kao građani moramo prvenstveno preispitati svoje navike, okrenuti se alternativama plastici za jednokratnu upotrebu, ponovo koristiti stvari koje već posjedujemo, kompostirati, pravilno odvajati otpad i reciklirati.

- Takođe, državnim strategijama, akcionim planovima, i obavezama iz pristupanja EU, svi gradovi u Crnoj Gori su u obavezi da u skorije vrijeme počnu sa primjernom selekcijom otpada. To je praksa koja je više godina prisutna u razvijenim državama. U Crnoj Gori, trenutno jedino Podgorica, sa javnim preduzećem Čistoća, krenula u implementaciju projekta primarne selekcije otpada. Već neko vrijeme građani glavnog grada su u mogućnosti da svoj otpad odlažu u dvije frakcije. U "SUVU frakciju" se odlažu papir, karton, plastika, staklo, alu konzerve i metal - kazala je Tomović.

Ovi materijali, kako dodaje, se sakupljaju za recikliranje i predstavljaju resurs. U "MOKRU frakciju" se odlaže sve ostalo: ostaci od hrane, pelene, higijenski proizvodi, miješani otpad, itd.

- Zero Waste Montenegro pozdravlja ovu inicijativu, i nadamo se da će građani dati svoj puni doprinos efikasnoj primjeni selektivnog odvajanja otpada - poručuje Tomović.

Zero Waste Montenegro je započeo projekat koji sprovode sa Britanskom ambasadam koji ima veze za podizanjem svijesti građana. A imaju i konsultantski projekat sa Ministarstvom turizma i Glavnim gradom gdje uspostavljaju nove prakse u ovim institucijama koje imaju za cilj smanjenje jednokratne plastike (da se ne koriste plastične slamčice, kašike, miješalice, flaširana voda itd.).

Marketi ne vide ekonomsku korist zamjene kesa cegerima

Zero Waste Montenegro u okviru jednog od projekata proizvodi visokokvalitetne višekratne cegere, koje šiju ugrožene grupacije kao što su žene sa sjevera Crne Gore i Romkinje.

- Samo par manjih marketa je do sada izrazilo interesovanje da stavi na raspolaganje ove cegere njihovim kupcima. Veliki lanci supermarketa ne vide ekonomsku korist zamjene plastičnih kesa cegerima. Vjerujemo da će se to promijeniti sa usvajanjem ovog prijedloga zakona - kazala je Tomović.

Sistem depozita riješio bi nas praznih plastičnih flaša i limenki

Osim plastičnih kesa veliki problem za životnu sredinu predstavljaju plastične flaše i limenke. Kako tvrdi Marina Tomović ova ambalaža neće biti na ulicama kada počne primjena depozitnog sistema. Iz ZWM inicijative su na zvaničnoj stranici objasnili kako bi sistem depozita trebalo da funkcioniše.

- Ovo je vrlo jednostavno rješenje gdje bi Vlada uz minimalnu investiciju, i bez troška za potrošače, mogla da ispuni ambiciozne obaveze pristupanja EU u vezi sa procentom reciklaže ambalažnog materijala na nivou države, koji je trenutno samo 10 odsto. U tom lancu, trgovci u maloprodaji za svaku kupljenu limenku ili bocu plaćaju depozit distributerima, odnosno dobavljačima pića. Potrošač depozit plaća prilikom kupovine pića, a kada praznu limenku ili bocu vrati maloprodajnom objektu, centru za otkup ili u automat za boce, depozit se - refundira. Trgovac depozit refundira od distributera, uz opcionu naknadu za obrade - kazala je Tomović.

Sistem povrata depozita ili DRS se pokazao kao najefikasnija metoda za postizanje visokog procenta prikupljanja i reciklaže. Na primjer, Litvanija je ovim putem postigla dosegla više od 92 odsto reciklaže na nacionalnom nivou.